

I.10.4 Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu

Nabór 23.10.2024 do 20.11.2024 r.

Pomoc przyznaje się:

Rolnikowi w wysokości do 65% kosztów kwalifikowalnych (maszyny i urządzenia z wykazu poniżej, płyty obornikowe, zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę) i kosztów ogólnych nie więcej niż 10% kosztów inwestycyjnych,

lub

Grupie rolników w wysokości do 80% kosztów kwalifikowalnych. Pomoc przyznaje się każdemu rolnikowi z grupy, w wysokości uzasadnionej zakresem prac wykonywanych przez każdego z nich przy użyciu przedmiotu operacji stanowiącego współwłasność, uwzględniającym zasoby i potrzeby gospodarstw tych osób.

Pomoc przyznaje się na inwestycję powyżej **20 tys. zł.**

Limit pomocy na jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo **do 200 tys. zł.**

Pomoc przyznaje się, jeżeli rolnik jest posiadaczem gospodarstwa, które ma powierzchnię UR nie większą niż 300 ha. Pomoc przyznaje się, jeżeli rolnik prowadzi w gospodarstwie działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

Pomoc dotyczy operacji mających na celu ograniczenie presji produkcji rolnej na zasoby środowiska naturalnego lub klimat albo pozwalających przystosować się do zmian klimatu, zmierzających do:

- 1) ograniczenia zużycia środków ochrony roślin lub
- 2) poprawy efektywności wykorzystania nawozów, lub
- 3) ograniczenia emisji zanieczyszczeń, w tym gazów cieplarnianych i odorów, lub

- 4) poprawy gospodarowania wodą, lub
- 5) zwiększenia sekwestracji węgla lub bioróżnorodności gleby, lub
- 6) adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczenia oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych.

Pomoc przyznaje się na inwestycję, jeżeli:

- ma ona bezpośredni związek z działalnością rolniczą prowadzoną w gospodarstwie;
- spełnia wymagania określone przepisami prawa mającymi do niej zastosowanie;
- jest kompletna i zdalna do użytku w dniu przyjęcia do użytkowania.

Kryteria wyboru operacji

Skala i rodzaj produkcji

Jeżeli operacja jest realizowana w gospodarstwie, w którym jest prowadzony **chów lub jest prowadzona hodowla zwierząt gospodarskich** i liczba zwierząt utrzymywanych w tym gospodarstwie, w przeliczeniu na DJP wynosi:

- a) powyżej 5 DJP i nie więcej niż 60 DJP – przyznaje się **2 punkty**,
- b) powyżej 60 DJP i nie więcej niż 210 DJP – przyznaje się **4 punkty**,
- c) powyżej 210 DJP – przyznaje się **3 punkty**;

Punkty są przyznawane, jeżeli zakres operacji jest bezpośrednio związany z prowadzeniem chowu lub hodowli zwierząt gospodarskich utrzymywanych w tym gospodarstwie

Powierzchnia upraw ogrodnich wynosi:

- a) powyżej 0,2 ha i nie więcej niż 5 ha – przyznaje się **2 punkty**,
- b) powyżej 5 ha i nie więcej niż 15 ha – przyznaje się **4 punkty**,
- c) powyżej 15 ha – przyznaje się **6 punktów**.

Punkty są przyznawane, jeżeli zakres operacji jest bezpośrednio związany z prowadzeniem produkcji ogrodnich w tym gospodarstwie.

Wykaz upraw ogrodniczych

Lp.	Gatunek rośliny uprawowej
1.	agrest (porzeczka agrest)
2.	aktinidia ostrolistna (minikiwi)
3.	arcydzięgiel litwor
4.	aronia czarnoowocowa
5.	arbuz (kawon)
6.	babka lancetowata
7.	babka płesznik
8.	bazylia pospolita
9.	bez czarny
10.	borówka brusznica
11.	borówka niska
12.	borówka wysoka i średnia
13.	bób
14.	brokuł włoski
15.	brukiew jadalna
16.	brzoskwinia i nektaryna
17.	burak ćwikłowy
18.	burak liściowy (<i>boćwina</i>)
19.	bylica estragon
20.	cebula szalotka
21.	~~cebula perłowa~~
22.	~~cebula siedmiolatka~~
23.	~~cebula zwyczajna~~
24.	chrzan pospolity
25.	cukinia
26.	cykoria <i>endywia</i>
27.	cykoria warzywna (<i>liściowa, sałatowa</i>)
28.	czarnuszka siewna
29.	cząber ogrodowy
30.	czereśnia
31.	czosnek
32.	czosnek niedźwiedzi
33.	drapacz lekarski
34.	dereń jadalny
35.	dynia ~~olbrzymia~~ (z wył. pastewnej i oleistej)
36.	~~dynia piżmowa~~
37.	~~dynia zwyczajna~~
38.	dziurawiec zwyczajny
39.	fasola wielokwiatowa
40.	fasola zwykła

41.	groch cukrowy
42.	groch łuskowy
43.	grusza
44.	hyzop lekarski
45.	jabłoń
46.	jagoda kamczacka (suchodrzew jadalny)
47.	jarmuż
48.	jeżówka purpurowa
49.	jeżyna
50.	kalafior
51.	kalarepa
52.	kapusta brukselska
53.	kapusta chińska
54.	kapusta głowiasta biała
55.	kapusta głowiasta czerwona
56.	kapusta pekińska
57.	kapusta włoska
58.	karczoch zwyczajny
59.	kiwi ~~drednoowocowe~~
60.	kminek zwyczajny
61.	kolendra siewna
62.	koper ogrodowy
63.	koper włoski (<i>fenkuł</i>)
64.	kozieradka pospolita
65.	kozłek lekarski
66.	krwawnik pospolity
67.	kukurydza cukrowa
68.	lawenda wąskolistna
69.	lebiodka pospolita
70.	lubczyk ogrodowy
71.	majeranek ogrodowy
72.	malwa czarna
73.	malina
74.	marchew jadalna
75.	melisa lekarska
76.	mięta ~~kędzierzawa~~
77.	mięta ~~pieprzowa~~
78.	mięta zielona
79.	mniszek lekarski
80.	morela
81.	nagietek lekarski
82.	nostrzyk żółty (<i>lekarski</i>)
83.	oberżyna (bakłażan)
84.	ogórecznik lekarski
85.	ogórek

86.	papryka
87.	pasternak ~~zwyczajny~~
88.	patison
89.	pietruszka korzeniowa
90.	pietruszka naciowa
91.	pigwa pospolita
92.	pigwowiec japoński
93.	pomidor
94.	por
95.	porzeczka
96.	poziomka
97.	prawoślaz lekarski
98.	rabarbar ogrodowy
99.	rokietta siewna (rukola)
100.	rokitnik zwyczajny
101.	roszponka (roszpunka) ~~warzywna~~
102.	róża dzika
103.	róża jabłkowata
104.	róża pomarszczona
105.	różeniec górski
106.	rumian rzymski (~~szlachetny~~)
107.	rumianek pospolity
108.	ruta zwyczajna
109.	rutwica lekarska
110.	rzepa jadalna
111.	rzodkiew
112.	rzodkiewka
113.	rzewień dłoniasty
114.	sałata ~~zwyczajna~~
115.	seler korzeniowy
116.	seler naciowy
117.	serdecznik pospolity
118.	soczewica jadalna (w tym z rośliną podporową)
119.	szałwia lekarska
120.	szanta zwyczajna
121.	skorzonera
122.	szczaw
123.	szczypiorek
124.	szparag
125.	szpinak ~~zwyczajny~~
126.	ślaz dziki
127.	śliwa
128.	śliwa japońska
129.	świdośliwa
130.	truskawka

131.	tymianek właściwy
132.	wiesiołek dwuletni
133.	wiesiołek dziwny
134.	winorośl
135.	wiśnia pospolita
136.	ziemniak
137.	żeń-szeń prawdziwy
138.	żurawina wielkoowocowa

W przypadku operacji realizowanej przez grupę rolników punkty przyznaje się w wysokości średniej arytmetycznej z liczby punktów przysługujących indywidualnie tym osobom.

Zastosowanie rozwiązań cyfrowych

1. Jeżeli operacja obejmuje inwestycję, która dotyczy rozwiązań cyfrowych do wspomagania planowania nawożenia, precyzyjnej ochrony roślin, innych prac polowych lub zarządzania zasobami gospodarstwa – przyznaje się **2 punkty**.
2. Punkty są przyznawane, jeżeli operacja obejmuje co najmniej jedną inwestycję wymienioną w poz. 1, 26–37, 39–42, 44–45, 55–56 lub 63 załącznika 1 do wytycznych.
3. W przypadku rozwiązań cyfrowych wymienionych w poz. 29–37 załącznika 1 do wytycznych, punkty są przyznawane, gdy te rozwiązania są elementem kompleksowej operacji i są niezbędne do prawidłowej obsługi zakupionych w ramach operacji maszyn lub urządzeń.

1.	Elektroniczne stacje paszowe (<i>automatyczne stacje żywieniowe</i>)
26.	System wentylacji nawiewno-wywiewnej w budynkach inwentarskich sterowany automatycznie z zastosowaniem filtrów powietrza*
27.	Systemy oczyszczania powietrza z budynków inwentarskich.
28.	System kontroli i sterowania parametrami mikroklimatu w budynkach inwentarskich*.
Programy komputerowe, aplikacje, urządzenia wspierające i optymalizujące proces podejmowania decyzji produkcyjnych	

29.	Programy komputerowe do bilansowania dawek pokarmowych i żywienia zwierząt gospodarskich*.
30.	Programy do tworzenia map aplikacyjnych nawożenia i oprysku

31.	Programy wspomagające planowanie nawożenia, precyzyjną ochronę roślin lub inne prace polowe
32.	Komputery pokładowe i oprzyrządowanie do sterowania precyzyjną dawką nawozów, nasion, środków ochrony roślin (<i>do rozsiewaczy nawozów, rozrzutników obornika, wozów asenizacyjnych, siewników, opryskiwaczy</i>)
33.	Systemy mapowania plonu
34.	Drony rolnicze
35.	Urządzenia do oznaczania zaopatrzenia roślin w azot (<i>ręczne i mobilne</i>)
36.	Rolnicze stacje meteo wraz z oprogramowaniem i czujnikami pomiarowymi
37.	Systemy jazdy równoległej i automatycznego prowadzenia ciągnika lub maszyny
39.	Rozsiewacze nawozów z automatycznym systemem kontroli i sterowania ilością wysiewanego nawozu
40.	Rozsiewacze z automatyczną kontrolą oraz sterowaniem szerokością i symetrycznością rozsiewu nawozu (<i>rozsiewacze „radarowe”</i>)
41.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów sterujące precyzyjną dawką nawozów mineralnych proporcjonalnie do prędkości jazdy
42.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów z kontrolowanym promieniem rozrzutu
44.	Rozsiewacze przystosowane do zmiennej aplikacji nawozów mineralnych z wykorzystaniem cyfrowych map pola i sygnału GPS
45.	Zestawy testowe do pomiaru równomierności rozsiewu nawozów mineralnych
55.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z dynamicznym systemem kontroli dawki
56.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z systemem elektronicznej regulacji prędkości przenośnika w zależności od zmian prędkości jazdy
63.	Opryskiwacze sensorowe do selektywnego opryskiwania upraw sadowniczych i polowych

Operacja realizowana przez grupę rolników

Jeżeli operacja jest realizowana przez grupę rolników – przyznaje się **6 punktów**.

Poprawa efektywności wykorzystania nawozów

1. Jeżeli operacja obejmuje inwestycję, która przyczyni się do poprawy efektywności wykorzystania nawozów mineralnych, organicznych, naturalnych lub produktów pofermentacyjnych – przyznaje się **4 punkty**.
2. Punkty są przyznawane, jeżeli operacja obejmuje co najmniej jedną inwestycję wymienioną w poz. 38–57 załącznika 1 do wytycznych.

Maszyny do stosowania nawozów mineralnych	
38.	Rozsiewacze nawozów mineralnych spełniające europejską normę EN-13739
39.	Rozsiewacze nawozów z automatycznym systemem kontroli i sterowania ilością wysiewanego nawozu
40.	Rozsiewacze z automatyczną kontrolą oraz sterowaniem szerokością i symetrycznością rozsiewu nawozu (<i>rozsiewacze „radarowe”</i>)
41.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów sterujące precyzyjną dawką nawozów mineralnych proporcjonalnie do prędkości jazdy
42.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów z kontrolowanym promieniem rozrzutu
43.	Urządzenia rozsiewu granicznego nawozów mineralnych
44.	Rozsiewacze przystosowane do zmiennej aplikacji nawozów mineralnych z wykorzystaniem cyfrowych map pola i sygnału GPS
45.	Zestawy testowe do pomiaru równomierności rozsiewu nawozów mineralnych
46.	Rozsiewacze wapna nawozowego
47.	Rozsiewacze pneumatyczne
48.	Narzędzia uprawowe z nawożeniem wgłębnym
49.	Dozowniki do fertygacji lub chemigacji
50.	Agregaty uprawowo-siewne z nawożeniem wgłębnym
51.	Siewniki punktowe z nawożeniem wgłębnym
Maszyny i urządzenia do stosowania nawozów naturalnych, kompostu, produktów pofermentacyjnych	
52.	<p>Aplikatory płynnych nawozów naturalnych lub produktów pofermentacyjnych typu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ węże wleczone, ☐ płozy wleczone, ☐ aplikator doglebowy szczelinowy (tarczowy), ☐ aplikator doglebowy kultywatorowy lub talerzowy, ☐ aplikator zębowy
53.	Wozy asenizacyjne z aplikatorami płynnych nawozów naturalnych lub produktów pofermentacyjnymi wskazanymi w poz. 50
54.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z adapterem pionowym lub tarczowym (uniwersalnym) wyposażone w deflektory kierunku rozrzutu
55.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z dynamicznym systemem kontroli dawki
56.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z systemem elektronicznej regulacji prędkości przenośnika w zależności od zmian prędkości jazdy

57.	Aeratory do produkcji kompostu z obornika i masy organicznej
-----	--

Zmniejszenie zużycia lub poprawa efektywności wykorzystania środków ochrony roślin

Jeżeli operacja obejmuje inwestycję dotyczącą zakupu maszyn lub urządzeń do:

1) **niechemicznej ochrony roślin** – poz. 68–73 – przyznaje się **6 punktów**,

68.	Chwastowniki, aeratory polowe i łąkowe
69.	Pielniki do upraw międzyrzędowych, w tym z doglebowymi aplikatorami nawozów, mikroelementów lub biopreparatów
70.	Pielniki boczne do sadów
71.	Pielniki termiczno-płomieniowe (<i>termopielniki</i>)
72.	Urządzenia do mechanicznego niszczenia szkodników w uprawach
73.	Maszyny do elektrycznego odchwasczania (<i>pielenia</i>) i desykacji upraw

2) **chemicznej ochrony roślin** poz. 58–67 – przyznaje się **4 punkty**.

58.	Opryskiwacze zaliczane do klasy 75% redukcji znoszenia
59.	Opryskiwacze polowe z belką PSP (pomocniczy strumień powietrza), w tym opryskiwacze rzędowe
60.	Sadownicze opryskiwacze recyrkulacyjne z odzyskiwaniem cieczy użytkowej (tunelowe, kolektorowe, reflektorowe)
61.	Opryskiwacze polowe z systemami zapobiegającymi nakładaniu środków ochrony roślin (<i>nakładki</i>) i ich nierównomiernemu nanoszeniu na łukowych odcinkach pola
62.	Opryskiwacze sadownicze wielogardzielowe z kierowanym strumieniem powietrza
63.	Opryskiwacze sensorowe do selektywnego opryskiwania upraw sadowniczych i polowych
64.	Opryskiwacze sadownicze z asymetryczną regulacją wydajności strumienia powietrza zdalnie z miejsca operatora
65.	Opryskiwacze z głowicami dwuczynnowymi
66.	Opryskiwacze rzędowe, pasowe i osłonowe stosowane w uprawach polowych, warzywniczych, szkółkarskich lub plantacjach owoców miękkich
67.	Zaprawiarki do nasion i bulw

W przypadku gdy operacja dotyczy zarówno inwestycji, o której mowa w ust. 1 pkt 1 oraz 2, punkty przyznaje się, biorąc pod uwagę tylko tę inwestycję wchodzącą w skład tej operacji, która otrzymała największą liczbę punktów.

Poprawa gospodarowania wodą

1. Jeżeli operacja obejmuje inwestycję mającą na celu poprawę efektywności retencjonowania lub wykorzystania wody – przyznaje się **4 punkty**.
2. Punkty są przyznawane, jeżeli operacja obejmuje co najmniej jedną inwestycję wymienioną w poz. 74–78.

Budowle i urządzenia do poprawy gospodarowania wodą	
74.	Zamknięte naziemne zbiorniki do retencji wody
75.	Podziemne zbiorniki do retencji wody
76.	Instalacje do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej
77.	System odzysku wody z mycia urządzeń udojowych
78.	Systemy lub urządzenia do ponownego wykorzystania, filtrowania lub uzdatniania wody

Poprawa sekwestracji węgla lub bioróżnorodności gleby

1. Jeżeli operacja obejmuje inwestycję mającą na celu zwiększenie sekwestracji węgla lub bioróżnorodności gleby poprzez właściwe użytkowanie gruntami – przyznaje się **6 punktów**.
2. Punkty są przyznawane, jeżeli operacja obejmuje co najmniej jedną inwestycję wymienioną w poz. 79–85 lub 87–104

Maszyny do uprawy gleby i siewu	
79.	Narzędzia i maszyny do głębokiej uprawy bezorkowej
80.	Agregat do siewu bezpośredniego (<i>bezorkowa uprawa gleby</i>), w tym do siewu w mulcz

81.	Brony talerzowe do wymieszania obornika z glebą
82.	Wał posiewny
83.	Siewniki do poplonu i trawy
84.	Mulczery (<i>rozdrabniacze polowe</i>) przygotowujące mulcz ze słomy oraz z roślin uprawianych jako śródplony lub międzyplony
85.	Maszyny do ściółkowania gleby w polowych uprawach ogrodnich

Maszyny i urządzenia do uprawy, pielęgnacji i zbioru biomasy z trwałych użytków zielonych	
87.	Pługi łąkowe
88.	Glebogryzarki stosowane do uprawy trwałych użytków zielonych
89.	Wały i włóki łąkowe
90.	Kosiarki
91.	Maszyny do obróbki skoszonej zielonki
92.	Prasy zbierające zwijające wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
93.	Prasy zbierające wielkogabarytowe wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
94.	Prasoowijarki do zbioru z trwałych użytków zielonych
95.	Owijarki wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
96.	Prasy silosujące do zakiszania siana w rękawach foliowych
97.	Sieczkarnie ciągnikowe z zespołem podbierającym
98.	Adapter podbierający do sieczkarni samobieżnych
99.	Adapter-kosiarka do sieczkarni samobieżnych
100.	Przyczepy zbierające (<i>samozaładowcze</i>) do zbioru podsuszanej zielonki wyposażone w noże docinające
101.	Platformy do bel (<i>przyczepy platformowe</i>) do zwózki bel siana i zielonek
102.	Przyczepy objętościowe do zwózki zielonek z trwałych użytków zielonych
103.	Maszyny i narzędzia do ugniatania oraz formowania zielonki w silosie lub na przymie
Inne	
104.	Maszyny i urządzenia do pielęgnacji zadrzewień i zakrzewień śródpolnych

Położenie gospodarstwa na obszarze Natura 2000

1. Jeżeli operacja jest realizowana w gospodarstwie, w skład którego wchodzi UR położone (co najmniej 1 działka) na obszarze Natura 2000 – przyznaje się **1 punkt**.
2. W przypadku operacji realizowanej przez grupę rolników, każdy z rolników należący do tej grupy, powinien spełniać kryterium

Minimalna liczba punktów oraz pozostałe kryteria rozstrzygające

1. Pomoc może być przyznana na operacje, które uzyskały **co najmniej 6 punktów**.

Wypłata pomocy

1. Ponadto pomoc jest wypłacana, jeżeli beneficjent:
  - 1) zrealizował operację i złożył WOP nie później niż w terminie **24 miesięcy** od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy lecz nie później niż **do 30 czerwca 2029 r.**;
  - 2) utrzymuje:
    - a) średnioroczną liczbę zwierząt gospodarskich, w przeliczeniu na DJP, na poziomie co najmniej 85%, liczoną od średniorocznej liczby tych zwierząt wskazanej w umowie, jeżeli beneficjent otrzymał punkty za kryterium, o którym mowa w sekcji IV.3.1 ust. 1 pkt 1 i gdy zakres operacji nie obejmował inwestycji, o których mowa w sekcji IV.2.2 ust. 3 pkt 1–2,
    - b) powierzchnię upraw ogrodniczych w gospodarstwie na poziomie co najmniej 85%, liczoną od powierzchni tych upraw, wskazanej w umowie, jeżeli beneficjent otrzymał punkty za kryterium, o którym mowa w sekcji IV.3.1 ust. 1 pkt 2,
    - c) powierzchnię UR w gospodarstwie na poziomie co najmniej 85%, liczoną od powierzchni tych UR, wskazanej w umowie, jeżeli otrzymał wsparcie na zakup maszyn lub urządzeń do stosowania na tych UR;
  - 3) **zwiększył skalę produkcji zwierzęcej** do poziomu co najmniej 85% liczonego od planowanej liczby zwierząt wskazanej w umowie o przyznaniu pomocy lub

zmienił system utrzymania zwierząt w gospodarstwie – jeżeli zakres operacji obejmował inwestycje, o których mowa w sekcji IV.2.2 ust. 3 pkt 1–2;

- 4) **ukończył szkolenie** z zakresu „Zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi takimi jak woda, gleba, powietrze, klimat w kontekście wdrażania interwencji PS WPR na lata 2023–2027 „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu”, o ile warunek nie był spełniony przed zawarciem umowy o przyznaniu pomocy.

Zobowiązania w okresie związania celem

1. Zobowiązania w okresie związania celem zostały określone w wytycznych podstawowych, z tym że zobowiązanie określone w wytycznych podstawowych w rozdziale XI. ust. 1 pkt 7 w zakresie utrzymania warunków, z tytułu których przyznano beneficjentowi punkty nie dotyczy kryteriów określonych w sekcjach IV.3.1 oraz IV.3.8 niniejszych wytycznych.
2. Beneficjent jest zobowiązany do utrzymania:
  - 1) średniorocznej liczby zwierząt gospodarskich, w przeliczeniu na DJP, na poziomie co najmniej 85%, liczoną od liczby zwierząt wskazanej w umowie, jeżeli beneficjent otrzymał punkty za kryterium,
  - 2) średniorocznej liczby zwierząt gospodarskich, w przeliczeniu na DJP, na poziomie co najmniej 85%, liczoną od liczby tych zwierząt wskazanej w umowie, do osiągnięcia której zobowiązał się ubiegając się o wsparcie na inwestycje,
  - 3) powierzchni upraw ogrodnich w gospodarstwie, na poziomie co najmniej 85%, liczoną od powierzchni tych upraw wskazanej w umowie, jeżeli beneficjent otrzymał punkty za kryterium,
  - 4) powierzchni UR w gospodarstwie na poziomie co najmniej 85%, liczoną od powierzchni tych UR wskazanej w umowie, jeżeli beneficjent otrzymał wsparcie na zakup maszyn lub urządzeń do stosowania na tych UR.
3. Przy wyliczeniu warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, liczbę zwierząt w przeliczeniu na DJP, którą beneficjent zobowiązany jest utrzymać, ustala się w następujących po sobie 5 okresach 12 miesięcznych, przy czym pierwszy okres 12 miesięczny rozpoczyna się w dniu wypłaty pomocy.

Zwrot pomocy

zwrot pomocy następuje w przypadku niewypełnienia zobowiązań od dnia wypłaty:

- 1) do roku – 100% kwoty pomocy
- 2) powyżej roku i do 3 lat – 75% kwoty pomocy
- 3) powyżej 3 lat i do 5 lat – 50% kwoty pomocy

Załącznik 1. Wykaz rodzajów inwestycji

Poz.	Rodzaj inwestycji
Inwestycje związane z produkcją zwierzęcą	
1.	Elektroniczne stacje paszowe (<i>automatyczne stacje żywieniowe</i>)
2.	Wozy paszowe rozdrabniająco-mieszające z systemem ważącym
3.	Beczkowozy z poidłami do pojenia zwierząt w chowie pastwiskowym*
4.	Ogrodzenie pastwisk, w tym elektryzatory sieciowe lub akumulatorowe*
5.	Zamknięte zbiorniki betonowe na gnojowicę
6.	Zamknięte zbiorniki betonowe na gnojówkę
7.	Zamknięte zbiorniki metalowe na gnojowicę
8.	Zamknięte zbiorniki metalowe na gnojówkę
9.	Zamknięte zbiorniki z tworzywa sztucznego na gnojówkę lub gnojowicę
10.	Elastyczne zbiorniki z tworzywa sztucznego na gnojówkę lub gnojowicę

11.	Otwarte zbiorniki na gnojowicę (realizowane łącznie z jedną z inwestycji wymienionych w poz.13, 15, 17)
12.	Otwarte zbiorniki na gnojówkę (realizowane łącznie z jedną z inwestycji wymienionych w poz.13, 16)
13.	Przykrycie z pływających elementów z tworzyw sztucznych dla zbiorników na gnojowicę
14.	Przykrycie z pływających elementów z tworzyw sztucznych dla zbiorników na gnojówkę
15.	Dach z elastycznego tworzywa nad zbiornikiem na gnojowicę
16.	Dach z elastycznego tworzywa nad zbiornikiem na gnojówkę
17.	Stalowy dach dla zbiorników żelbetowych i metalowych na gnojowicę
18.	Separator ślimakowy gnojowicy
19.	Pompy, mieszadła i miksery gnojowicy do zbiorników zamkniętych
20.	Płyty obornikowe
21.	Zadaszenie płyty obornikowej
22.	Nieprzepuszczalna tkanina techniczna do przykrycia przyzmy obornika
23.	Składowisko z podłożem denitryfikacyjnym do przechowywania obornika
24.	Płyty do przechowywania pasz, silosy przejazdowe
25.	Urządzenia do optymalizacji warunków mikroklimatycznych w budynkach inwentarskich*
26.	System wentylacji nawiewno-wywiewnej w budynkach inwentarskich sterowany automatycznie z zastosowaniem filtrów powietrza*
27.	Systemy oczyszczania powietrza z budynków inwentarskich.
28.	System kontroli i sterowania parametrami mikroklimatu w budynkach inwentarskich*.
Programy komputerowe, aplikacje, urządzenia wspierające i optymalizujące proces	

podejmowania decyzji produkcyjnych	
29.	Programy komputerowe do bilansowania dawek pokarmowych i żywienia zwierząt gospodarskich*.
30.	Programy do tworzenia map aplikacyjnych nawożenia i oprysku
31.	Programy wspomagające planowanie nawożenia, precyzyjną ochronę roślin lub inne prace polowe
32.	Komputery pokładowe i oprzyrządowanie do sterowania precyzyjną dawką nawozów, nasion, środków ochrony roślin (<i>do rozsiewaczy nawozów, rozrzutników obornika, wozów asenizacyjnych, siewników, opryskiwaczy</i>)

33.	Systemy mapowania plonu
34.	Drony rolnicze
35.	Urządzenia do oznaczania zaopatrzenia roślin w azot (<i>ręczne i mobilne</i>)
36.	Rolnicze stacje meteo wraz z oprogramowaniem i czujnikami pomiarowymi
37.	Systemy jazdy równoległej i automatycznego prowadzenia ciągnika lub maszyny
Maszyny do stosowania nawozów mineralnych	
38.	Rozsiewacze nawozów mineralnych spełniające europejską normę EN-13739
39.	Rozsiewacze nawozów z automatycznym systemem kontroli i sterowania ilością wysiewanego nawozu
40.	Rozsiewacze z automatyczną kontrolą oraz sterowaniem szerokością i symetrycznością rozsiewu nawozu (<i>rozsiewacze „radarowe”</i>)
41.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów sterujące precyzyjną dawką nawozów mineralnych proporcjonalnie do prędkości jazdy
42.	Dwutarczowe rozsiewacze nawozów z kontrolowanym promieniem rozrzutu
43.	Urządzenia rozsiewu granicznego nawozów mineralnych
44.	Rozsiewacze przystosowane do zmiennej aplikacji nawozów mineralnych z wykorzystaniem cyfrowych map pola i sygnału GPS
45.	Zestawy testowe do pomiaru równomierności rozsiewu nawozów mineralnych
46.	Rozsiewacze wapna nawozowego
47.	Rozsiewacze pneumatyczne
48.	Narzędzia uprawowe z nawożeniem wgłębnym
49.	Dozowniki do fertygacji lub chemigacji
50.	Agregaty uprawowo-siewne z nawożeniem wgłębnym
51.	Siewniki punktowe z nawożeniem wgłębnym
Maszyny i urządzenia do stosowania nawozów naturalnych, kompostu, produktów pofermentacyjnych	
52.	Aplikatory płynnych nawozów naturalnych lub produktów pofermentacyjnych typu: <ul style="list-style-type: none"> ☐ węże wleczone, ☐ płozy wleczone, ☐ aplikator doglebowy szczelinowy (tarczowy),
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ aplikator doglebowy kultywatorowy lub talerzowy, ☐ aplikator zębowy
53.	Wozy asenizacyjne z aplikatorami płynnych nawozów naturalnych lub produktów pofermentacyjnymi wskazanymi w poz. 50

54.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z adapterem pionowym lub tarczowym (uniwersalnym) wyposażone w deflektory kierunku rozrzutu
55.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z dynamicznym systemem kontroli dawki
56.	Rozrzutniki obornika lub kompostu z systemem elektronicznej regulacji prędkości przenośnika w zależności od zmian prędkości jazdy
57.	Aeratory do produkcji kompostu z obornika i masy organicznej
Maszyny i urządzenia do ochrony roślin	
58.	Opryskiwacze zaliczane do klasy 75% redukcji znoszenia
59.	Opryskiwacze polowe z belką PSP (pomocniczy strumień powietrza), w tym opryskiwacze rzędowe
60.	Sadownicze opryskiwacze recyrkulacyjne z odzyskiwaniem cieczy użytkowej (tunelowe, kolektorowe, reflektorowe)
61.	Opryskiwacze polowe z systemami zapobiegającymi nakładaniu środków ochrony roślin (<i>nakładki</i>) i ich nierównomiernemu nanoszeniu na łukowych odcinkach pola
62.	Opryskiwacze sadownicze wielogardzielowe z kierowanym strumieniem powietrza
63.	Opryskiwacze sensorowe do selektywnego opryskiwania upraw sadowniczych i polowych
64.	Opryskiwacze sadownicze z asymetryczną regulacją wydajności strumienia powietrza zdalnie z miejsca operatora
65.	Opryskiwacze z głowicami dwuczynnowymi
66.	Opryskiwacze rzędowe, pasowe i osłonowe stosowane w uprawach polowych, warzywniczych, szkółkarskich lub plantacjach owoców miękkich
67.	Zaprawiarki do nasion i bulw
68.	Chwastowniki, aeratory polowe i łąkowe
69.	Pielniki do upraw międzyrzędowych, w tym z doglebowymi aplikatorami nawozów, mikroelementów lub biopreparatów
70.	Pielniki boczne do sadów
71.	Pielniki termiczno-płomieniowe (<i>termopielniki</i>)
72.	Urządzenia do mechanicznego niszczenia szkodników w uprawach
73.	Maszyny do elektrycznego odchwaszczania (<i>pielenia</i>) i desykacji upraw
Budowle i urządzenia do poprawy gospodarowania wodą	
74.	Zamknięte naziemne zbiorniki do retencji wody
75.	Podziemne zbiorniki do retencji wody
76.	Instalacje do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej
77.	System odzysku wody z mycia urządzeń udojowych

78.	Systemy lub urządzenia do ponownego wykorzystania, filtrowania lub uzdatniania wody
-----	---

Maszyny do uprawy gleby i siewu	
--	--

79.	Narzędzia i maszyny do głębokiej uprawy bezorkowej
80.	Agregat do siewu bezpośredniego (<i>bezorkowa uprawa gleby</i>), w tym do siewu w mulcz
81.	Brony talerzowe do wymieszania obornika z glebą
82.	Wał posiewny
83.	Siewniki do poplonu i trawy
84.	Mulczery (<i>rozdrabniacze polowe</i>) przygotowujące mulcz ze słomy oraz z roślin uprawianych jako śródplony lub międzyplony
85.	Maszyny do ściółkowania gleby w polowych uprawach ogrodniczych
86.	Rozdrabniacze łącin

Maszyny i urządzenia do uprawy, pielęgnacji i zbioru biomasy z trwałych użytków zielonych	
--	--

87.	Pługi łąkowe
88.	Glebogryzarki stosowane do uprawy trwałych użytków zielonych
89.	Wały i włóki łąkowe
90.	Kosiarki
91.	Maszyny do obróbki skoszonej zielonki
92.	Prasy zbierające zwijające wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
93.	Prasy zbierające wielkogabarytowe wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
94.	Prasoowijarki do zbioru z trwałych użytków zielonych
95.	Owijarki wykorzystywane do zbioru z trwałych użytków zielonych
96.	Prasy silosujące do zakiszania siana w rękawach foliowych
97.	Sieczkarnie ciągnikowe z zespołem podbierającym
98.	Adapter podbierający do sieczkarni samobieżnych
99.	Adapter-kosiarka do sieczkarni samobieżnych
100.	Przyczepy zbierające (<i>samozaładowcze</i>) do zbioru podsuszanej zielonki wyposażone w noże docinające
101.	Platformy do bel (<i>przyczepy platformowe</i>) do zwózki bel siana i zielonek
102.	Przyczepy objętościowe do zwózki zielonek z trwałych użytków zielonych

103.	Maszyny i narzędzia do ugniatania oraz formowania zielonki w silosie lub na pryzmie
Inne	
104.	Maszyny i urządzenia do pielęgnacji zadrzewień i zakrzewień śródpolnych
105.	Sadownicze rozdrabniacze gałęzi
106.	Systemy siatek przeciwgradowych
107.	Stanowiska bioremediacyjne do pozostałości środków ochrony roślin
108.	Stanowiska do napełniania i mycia opryskiwaczy wyposażone w instalację do zbierania popłuczyn
109.	Stanowiska do oczyszczania wody z zanieczyszczeń chemicznych
110.	Stanowiska do dehydratacji płynnych pozostałości środków ochrony roślin
111.	Osłony zapobiegające znoszeniu cieczy opryskowej poza strefę opryskiwania
112.	Sprzęt do mycia budynków inwentarskich, hal produkcyjnych oraz urządzeń, maszyn rolniczych i pojazdów rolniczych

* Nie wspiera się w zakresie chowu lub hodowli bydła lub świń

Załącznik 2. Wykaz upraw ogrodniczych

Gatunek rośliny uprawowej		
agrest (<i>porzeczka agrest</i>)	jeżówka purpurowa	por
arcydzięgiel litwor	jeżyna	porzeczka
aronia czarnoowocowa	kalafior	poziomka
arbuz (<i>kawon</i>)	kalarepa	prawoślaz lekarski
babka lancetowata	kapusta brukselska	rabarbar ogrodowy
babka płesznik	kapusta chińska	rokietta siewna (<i>rukola</i>)
bazylija pospolita	kapusta głowiasta biała	rokitnik zwyczajny
bez czarny	kapusta głowiasta czerwona	roszpunka warzywna
borówka brusznica	kapusta pekińska	róża dzika
borówka niska	kapusta włoska	róża jabłkowata
borówka wysoka i średnia	karczoch zwyczajny	róża pomarszczona
bób	kiwi drobnoowocowe	różeniec górski
brokuł włoski	kminek zwyczajny	rumian rzymski
brukiew jadalna	kolendra siewna	rumianek pospolity
brzoskwinia i nektaryna	koper ogrodowy	ruta zwyczajna
burak ćwikłowy	koper włoski (<i>fenkuł</i>)	rutwica lekarska
burak liściowy (<i>boćwina</i>)	kozieradka pospolita	rzepa jadalna
bylica estragon	kozłek lekarski	rzodkiew
cebula szalotka	krwawnik pospolity	rzodkiewka
cebula perłowa	kukurydza cukrowa	rzewień dłoniasty
cebula siedmiolatka	lawenda wąskolistna	sałata zwyczajna
cebula zwyczajna	lebiodka pospolita	seler korzeniowy
chrzan pospolity	lubczyk ogrodowy	seler naciowy
cukinia	majeranek ogrodowy	serdecznik pospolity
cykoria	malwa czarna	soczewica jadalna (<i>w tym z rośliną podporową</i>)
cykoria warzywna (<i>liściowa sałatowa</i>)	malina	szałwia lekarska
czarnuszka siewna	marchew jadalna	szanta zwyczajna
cząber ogrodowy	melisa lekarska	skorzonera
czereśnia	mięta kędzierzawa	szczaw zwyczajny
czosnek	mięta pieprzowa	szczypiorek
czosnek niedźwiedzi	mięta zielona	szparag
drapacz lekarski	mniszek lekarski	szpinak zwyczajny

dereń jadalny	morela	ślaz dziki
dynia olbrzymia	nagietek lekarski	śliwa
dynia piżmowa	nostrzyk żółty	śliwa japońska
dynia zwyczajna	oberżyna (<i>bakłazan</i>)	świdośliwa
dziurawiec zwyczajny	ogórecznik lekarski	truskawka
fasola wielokwiatowa	ogórek	tymianek właściwy

fasola zwykła	papryka	wiesiołek dwuletni
groch cukrowy	pasternak zwyczajny	wiesiołek dziwny
groch łuskowy	patison	winorośl
grusza	pietruszka korzeniowa	ziemniak
hyzop lekarski	pietruszka naciowa	żurawina wielkoowocowa
jabłoń	pigwa pospolita	żeń-szeń prawdziwy
jagoda kamczacka (<i>suchodrzew jadalny</i>)	pigwowiec japoński	
jarmuż	pomidor	